

SYNSpunkt

Gode løsninger skabes sammen

Jørgen E. Olesen,
 professor på Insti-
 tut for Agroøkologi,
 Aarhus Universitet.

Er vi ikke heldige, at vi lever i et velordnet og fredfyldt land med en god økonomi og med muligheder for et fremgangsrigt landbrug i pagt med natur, miljø og klima? Ønsket om et landbrug i harmoni med natur, miljø og klima har desværre vist sig noget sværere at opfylde, end man umiddelbart skulle tro. Det er næppe heller noget, der kan opnås ved styring fra Slotsholmen; det har været prøvet og er langt hen ad vejen fejlet.

Det er heller ikke sådan, at bestemte produktionssystemer løser alle problemer. Det viser den seneste vidensyntese om økologiens bidrag til samfundsgoder. På mange områder er der ikke stor forskel mellem de nuværende økologiske produktionssystemer og konventionelle systemer. Det gælder bl.a. på næringsstofbelastning, klimapåvirkning og måske også i forhold til natur. Til gengæld er der gevinster at hente i den økologiske produktion, når det handler om dyrevelfærd, medicinforbrug og pesticider. Desuden er den økologiske produktion god til at sikre et differentieret udbud af kvalitetsprodukter, som har et godt og stigende tag i forbrugerne. Økologien er også god til at udbrede fortællingen om alle de goder, som økologien bringer med sig.

Reklamepenge sikrer ikke opbakning

En tilsvarende god fortælling har dansk landbrug ikke generelt i den danske befolkning, uanset om det er fortjent eller

ej. Det er også klart, at selv nok så mange reklamepenge ikke sikrer befolkningens opbakning til landbruget. Det er det lange seje træk, hvor det afgørende er, at det, vi siger, også er det, vi gør. Så længe landbruget taler med så forskellige stemmer og endda med tvivlsomme argumenter, skal man nok ikke forvente den store opbakning.

Der er i høj grad brug for, at landbruget sammen med andre lokale aktører kommer på banen med forslag til, hvordan udviklingen i forhold til natur og miljø kan vendes på det lokale plan. Det er jo i det lokale landskab, at løsninger skal findes, og det er ikke løsninger, der behøver at koste voldsomt på pengepungen. Det kræver til gengæld, at der sættes tid af til dialog med naboer og alle de andre lodsejere i lokalområdet. Gevinsten er på længere sigt ikke kun et bedre samspil mellem landbrug, natur og miljø, men også helt nye erhvervs muligheder. Der er udviklingsmuligheder, arbejdspladser og indtægter i bæredygtige løsninger,

en rig natur og et velfungerende lokalsamfund.

Lokalt samarbejde

Mange af løsningerne skal nemlig ikke findes på det produktive landbrugsareal, men på de ukurante arealer, på engarealerne, i markkanterne og nær vandløbene. I mange tilfælde er sådanne arealer spredt over mange lodsejere, og etablering af vådområder, græsning af engene, retablering af kvalitet i vandløb og søer kræver samarbejde – også med myndighederne.

Et godt eksempel på, at lokalt samarbejde finder nye veje, er Oddebæk Vandløbslaug (www.odderbaek.dk). Det er en forening af lokale lodsejere, som har til formål at sikre en god vandføring i Oddebæk og samtidig sikre grundlaget for et rigt og varieret fugle-, dyre- og planteliv. Lodsejerne har etableret et godt samarbejde med Vejle Kommune, og der er gennemført en række projekter, som har forbedret natur- og miljøforhold i området. Det hjælper

faktisk ude i virkeligheden, og samtidig er det noget, laugets medlemmer er stolte af.

Tilsvarende lokale initiativer findes mange andre steder i landet, men der er brug for mange flere. Et andet godt eksempel kommer fra projektet »Landbruget i landskabet«, hvor en række landmænd har bidraget til at vurdere, hvor mange miljø- og naturudfordringer, der kan løses ved mere smarte lokale løsninger. Udgangspunktet har været, at landbrugets påvirkning af natur og miljø varierer meget ud fra lokale forhold, og derfor får samfundet den mest omkostningseffektive natur- og miljøbeskyttelse gennem decentral regulering. Projektet peger på konkrete metoder til at håndtere dette. Udfordringen er naturligvis, at en sådan tilgangsvinkel kræver mindre detaljeret regulering fra de centrale myndigheder, således at myndighederne giver lokale initiativer plads gennem lempelse af anden regulering.

Forskellige steder i landet findes lokale initiativer, der skal sikre god vandføring og grundlag for et rigt dyreliv. Foto: Colourbox.

Forbedret kvælstofkredsløb

Innovationsfonden støtter en forskningsalliance (dNmark.org) om, hvordan vi i Danmark kan forbedre kvælstofkredsløbet til gavn for både landbrugserhvervet og miljøet. Her arbejder forskere, rådgivere, landmænd, naturorganisationer og myndigheder sammen, samtidig med at de studerer, hvordan bæredygtige løsninger kan bringes til at fungere. Projektet arbejder med en række pilotprojekter rundt i landet. Et af pilotområderne (Hagens Møllebæk) har netop fået sin første oplandskonsulent. Hans opgave er at bevæge sig på tværs af matriklerne og bringe landmænd sammen i vandoplande for at lave fælles løsninger. Dette kan mindske behovet for andre kvælstofindsatser under den målrettede regulering.

Noget af det væsentligste, vi har lært gennem de seneste år er, at løsninger er lokale, at de bedst findes af folk med lokalt kendskab, og at de kun kan bringes til at fungere, hvis lodsejere tager ejerskab til løsningerne. Det er i virkeligheden kun vores fantasi, landskabets muligheder og vores evne til sammen at finde og udnytte løsningerne, der sætter grænserne.

»Så længe landbruget taler med så forskellige stemmer og endda med tvivlsomme argumenter, skal man nok ikke forvente den store opbakning«